

KANSALAISEN ÄÄNI, SUOMEN TULEVAISUUS

Osallistu. Ehdota. Vaikuta. Yhdessä rakennamme paremman Suomen.

SINUN ÄÄNESI

Kerro mielipiteesi,
nosta esiin ongelmia
ja jaa hyviä ideoita.

TEE EHDOTUS

Lähetä ehdotuksesi
UAD-hallinnon
ehdotuskanavan kautta.

KÄSITTELY

Ehdotukset tutkitaan
asiantuntevasti ja
avoimesti.

PÄÄTÖS

Hallitus tekee päätöksiä
avoimesti kansalaisten
hyväksi.

SEURANTA & PALAUTE

Seuraamme yhdessä
tuloksia ja kehitämme
jatkuvasti.

UAD-MALLI – KANSALAINEN EI OLE ASIAKAS, HÄN ON OSA HALLINTOA.

Kansalaisvaikuttaminen UAD-hallinnossa

Demokratian ei pitäisi tarkoittaa sitä, että kansalainen käy muutaman vuoden välein äänestämässä ja luovuttaa sen jälkeen vallan päättäjiille seuraaviin vaaleihin saakka.

UAD-mallissa kansalaisvaikuttaminen olisi jatkuva osa hallintoa.

Tavoitteena on rakentaa järjestelmä, jossa kansalaiset, järjestöt, yritykset ja eri alojen asiantuntijat voivat tuoda ongelmia ja ratkaisuja suoraan hallinnon tietoon. Samalla hallituksen pitäisi pystyä kertomaan kansalaisille avoimesti, mitä se aikoo tehdä, miksi se tekee niin ja mitä kansalaisten ehdotuksille tapahtuu.

UAD-mallissa kansalainen ei ole vain äänestäjä, vaan myös **aktiivinen osa Suomen kehittämisessä.**

Vaikuttajaviikot – hallitus kansalaisten eteen

Yksi UAD-mallin uusista käytännöistä voisi olla vuosittainen **Vaikuttajaviikot**-tapahtuma.

Vuoden alussa ministeriöt esittelevät julkisesti tulevan vuoden tärkeimmät tavoitteensa. Ministerit sekä kyseisen hallinnonalan kansanedustajat kokoontuvat kansalaisten ja eri alojen edustajien kanssa esimerkiksi kolmen tunnin mittaisiin keskustelutilaisuuksiin.

Tarkoituksena ei olisi järjestää tavallista poliittista puhetilaisuutta, jossa päättäjät puhuvat ja yleisö kuuntelee. Tarkoituksena olisi keskustella. Esimerkiksi maa- ja metsätalousministeriön tilaisuuteen voitaisiin kutsua maanviljelijöitä, metsänomistajia sekä maatalous-, metsä- ja ympäristöjärjestöjen edustajia eri puolilta Suomea.

Ministeriö kertoisi: Mitä aiomme saavuttaa tänä vuonna? Mitkä ovat suurimmat ongelmat? Mitä aiomme korjata?

Sen jälkeen alan ihmisiltä kysyttäisiin: **Ovatko nämä oikeita tavoitteita? Mitä olemme unohtaneet? Miten tavoitteet pitäisi käytännössä toteuttaa?** Näin hallinto ja kansalaiset eivät seisoi vastakkaisilla puolilla pöytää. Heillä olisi yhteinen päämäärä. Jos esimerkiksi suomalaisen maatalouden kannattavuutta halutaan parantaa, maanviljelijät eivät ole vain hallituksen päätösten kohteena. He olisivat mukana etsimässä ratkaisuja.

Tämä sama toimintatapa voitaisiin ulottaa kaikkiin ministeriöihin.

Ensin sovitaan, mitä haluamme saavuttaa. Sitten tehdään se yhdessä.

Paikalliset ja alueelliset kansalaisraadit

Kaikkea ei tarvitse ratkaista Helsingissä. Maakunnilla ja kunnilla voisi olla omia kansalaisraateja ja ehdotuskanavia. Paikalliset ongelmat tunnetaan usein parhaiten siellä, missä ihmiset elävät ja työskentelevät.

Hyvät paikalliset ideat voisivat myös nousta valtakunnalliseksi ratkaisuksi.

Kansanedustajat pitäisivät omissa maakunnissaan säännöllisiä kysymys- ja vastaustilaisuuksia. **Kansalaiset kysyvät – kansanedustaja vastaa.** Myös vaikeisiin kysymyksiin.

Järjestöjen ja asiantuntijoiden ehdotukset

Ammattiliitot, yrittäjäjärjestöt, ympäristöjärjestöt, eläkeläisjärjestöt, vanhat puolueet, yhdistykset ja eri alojen asiantuntijaryhmät voisivat tehdä hallinnolle ratkaisuehdotuksia. Myös yksittäinen kansalainen voisi tehdä ehdotuksen.

UAD-hallinnossa olisi tätä varten selkeä **ehdotus kanava**. Kaikki ehdotukset otettaisiin vastaan, mutta niiden painoarvo ei luonnollisesti olisi sama.

Yhden lauseen valitus ei saa samaa painoarvoa kuin perusteellisesti valmisteltu ehdotus, jonka taustalla on alan järjestö tai joukko asiantuntijoita.

Hyvä ehdotus vastaisi ainakin seuraaviin kysymyksiin:

Mikä on ongelma?

Miksi se pitäisi ratkaista?

Miten se voidaan ratkaista?

Mitä ratkaisu maksaa?

Mitkä ovat sen hyödyt?

Mitkä ovat sen haitat?

Miten asia on ratkaistu muualla?

Jos esimerkiksi jonkun kunnan maanviljelijät tai valtakunnallinen maatalousjärjestö esittäisi muutosta, se voisi samalla kertoa, miten vastaava ongelma on ratkaistu muissa maissa ja mitä näistä kokemuksista voitaisiin oppia Suomessa.

Tällainen ehdotus saisi aivan toisenlaisen painoarvon kuin viesti, jossa vain todetaan, että *”maatalouspolitiikka on huonoa”*.

UAD:n periaate olisi: Mitä paremmin ehdotus on perusteltu, sitä vakavammin se on tutkittava.

Tekoäly kansalaisten äänen kokoajana

Jos kansalaisille annetaan mahdollisuus vaikuttaa, hallinnolle voi tulla päivittäin satoja tai jopa tuhansia ehdotuksia ja huomautuksia. Ihmiset eivät pysty käymään tällaista tietomäärää tehokkaasti läpi.

Tekoäly pystyy auttamaan siinä. UAD-hallinnon tekoäly järjestelmä voisi ryhmitellä kansalaisten palautteen aihepiireittäin, tunnistaa toistuvat ongelmat ja nostaa esiin hyvin perusteltuja ehdotuksia.

Jos esimerkiksi tuhannet maanviljelijät eri puolilta Suomea ilmoittavat samasta ongelmasta, järjestelmä tunnistaa, että kyse on merkittävästä ja tutkimisen arvoisesta ongelmasta.

Tekoäly voisi arvioida esimerkiksi:

- kuinka laajasti ongelmasta ilmoitetaan
- kuinka hyvin väitteet on perusteltu
- millaisia ratkaisuja kansalaiset ja järjestöt ehdottavat
- mitkä ehdotukset toistuvat
- mitä hyötyjä ja haittoja ehdotuksissa on tunnistettu.

Kun ennalta määritelty ehdotusten määrä ylittyisi, tekoäly kokoaisi materiaalista tiivistelmän. Esimerkiksi **5 000 kansalaista ja useat alan järjestöt ovat nostaneet esiin saman ongelman. Tässä on viisi yleisintä ongelmakohtaa, niiden perustelut sekä neljä eniten kannatusta saanutta ratkaisua.**

Tekoäly ei kuitenkaan tekisi poliittista tai hallinnollista päätöstä. **Se lajittelee ja tiivistää. Ihmiset tutkivat ja päättävät.** Myös tekoälyn käyttämien arviointiperusteiden pitäisi olla mahdollisimman avoimia, jotta järjestelmä ei voisi huomaamatta suosia tiettyjä mielipiteitä.

Ehdotuksesta päätökseksi

Kun riittävän merkittävä ongelma tai hyvin valmisteltu ehdotus nousee järjestelmässä esiin, se toimitettaisiin vastuulliselle ministeriölle. Ministeriö tarkastaisi faktat ja arvioisi ehdotuksen vaikutuksia.

Jos asia vaatii muutosta, kyseisen hallinnonalan kansanedustajat ja asiantuntijat voisivat valmistella siitä varsinaisen ehdotuksen. Ministeri voisi hyväksyä ehdotuksen jatkokäsittelyyn tai palauttaa sen korjattavaksi.

Samalla valmistelu olisi julkista. Kansalaiset, järjestöt, yritykset ja asiantuntijat näkisivät, mitä ollaan tekemässä, ja voisivat kommentoida ehdotusta ennen lopullista päätöstä.

Jos kyse olisi esimerkiksi maatalouden uudistuksesta, maanviljelijöiltä voitaisiin kysyä: **Ratkaiseeko tämä todella ongelman? Meneekö uudistus riittävän pitkälle? Mitä emme ole vielä ottaneet huomioon?**

Kun ehdotus olisi valmis, se etenisi UAD-hallinnon päätöksentekoprosessiin ja tarvittaessa kansanedustajien äänestettäväksi.

Näin kansalaisen lähettämästä havainnosta voisi parhaimmillaan syntyä: **ongelman tunnistaminen → tutkiminen → ratkaisuehdotus → julkinen keskustelu → päätös → seuranta.**

Kansalaisaloitteet

Kansalaisaloitteet olisivat edelleen tärkeä osa UAD-demokratiaa. Nykyinen 50 000 allekirjoituksen raja voisi olla hyvä lähtökohta. Näin aloite osoittaa, että sillä on laajempaa kansalaisten kannatusta.

UAD-mallissa kansalaisaloitteelle pitäisi kuitenkin rakentaa nykyistä selkeämpi tie päätöksentekoon. 50 000 allekirjoitusta ei tietenkään tarkoittaisi sitä, että aloite hyväksytään automaattisesti. Huonosta ehdotuksesta ei tule hyvää vain siksi, että moni ihminen

kannattaa sitä. Mutta riittävän kannatuksen saavuttaneen aloitteen pitäisi saada **oikeus kunnolliseen käsittelyyn, vaikutus arvioon ja perusteltuun julkiseen vastaukseen**.

Aloitukset pitää antaa riippumattomien demokratian, lain ja hallinnon asiantuntijoiden suunniteltavaksi.

Digitaalinen kansalaisfoorumi

UAD-hallinnolla voisi olla yksi virallinen digitaalinen kansalaisfoorumi. Siellä kansalainen voisi nähdä merkittävät valmisteilla olevat päätökset, kommentoida niitä, tehdä omia ehdotuksia ja kannattaa muiden ehdotuksia.

Erityisen tärkeää olisi, ettei kansalaisen palaute katoa mustaan aukkoon. Järjestelmästä pitäisi pystyä näkemään, missä vaiheessa ehdotus on ja mitä mahdollisia ongelmia siitä on löytynyt, jotta niitä voidaan tarvittaessa korjata.

Lähes jokaisessa kansalaisaloitteessa on virheitä ja usein joudutaan tekemään kompromisseja, joten kansalaisten ja hallituksen pitää työstää näitä kohtia yhdessä.

Kansalaisvaikuttamisessa ei riitä mahdollisuus puhua. **Kansalaisen pitää myös nähdä, kuunneltiinko häntä.**

Digitaaliset kansalaiskyselyt

Hallitus voisi kysyä kansalaisten näkemyksiä jo ennen suurten päätösten tekemistä. Kyselyt eivät välttämättä olisivat sitovia, mutta ne antaisivat hallinnolle jatkuvasti tietoa siitä, mitä kansalaiset ajattelevat.

Niiden pitäisi olla muutakin kuin yksinkertaisia kyllä–ei-kysymyksiä. Kansalaisille pitäisi ensin antaa ymmärrettävästi päätöksen keskeiset faktat, vaihtoehdot, kustannukset sekä hyödyt ja haitat. **Ensin tieto. Sitten mielipide.**

Kansanäänestykset suurista kysymyksistä

Kaikesta ei pidä järjestää kansanäänestystä. Mutta erittäin suurissa, pitkäaikaisissa ja Suomen tulevaisuutta ratkaisevasti muuttavissa kysymyksissä kansalla pitäisi olla mahdollisuus sanoa viimeinen sana.

Kansanäänestys voisi asiasta ja tulevasta perustuslaillisesta rakenteesta riippuen olla neuvoa-antava tai sitova. Tätä välinettä käytettäisiin harkiten. Mitä suurempi ja peruuttamattomampi päätös, sitä vahvempi peruste on ainakin kysyä asiasta suoraan kansalta.

Kansalaisten tarkastus- ja palautejärjestelmä

Kansalaiset törmäävät ensimmäisinä myös toimimattomaan hallintoon. Turha lomake. Järjetön sääntö. Toimimaton laki. Tarpeeton lupa. Vuosia jatkunut ongelma, jota kukaan hallinnossa ei tunnu huomaavan.

UAD:ssa näistä voisi ilmoittaa suoraan. Jos sama ongelma toistuisi useissa palautteissa, järjestelmä nostaisi sen automaattisesti tutkittavaksi.

Hallinnon pitäisi sen jälkeen antaa julkinen vastaus: **Onko ongelma todellinen? Mitä sille tehdään? Milloin se tehdään?** Näin kansalaisista tulisi samalla valtava valtakunnallinen hallinnon laadunvalvonta verkosto.

Oikeus vaatia päätöksen uudelleenarviointia

Kansalaisilla voisi olla myös mahdollisuus vaatia merkittävän hallituksen päätöksen uudelleenarviointia. Jos riittävän suuri määrä kansalaisia vastustaa päätöstä, asia pitäisi ottaa uudelleen käsittelyyn. Tämä ei tarkoittaisi automaattisesti päätöksen kumoamista. Hallitus voisi edelleen päätyä samaan ratkaisuun, jos faktat puoltavat sitä. Mutta silloin sen pitäisi perustella julkisesti. **Miksi päätös on edelleen Suomen edun mukaista kansalaisten voimakkaasta vastustuksesta huolimatta?**

Tämä loisi hallinnolle terveellisen velvollisuuden kuunnella.

Kansalaisneuvostot – kansalaisten oma valvonta

Kansalaisneuvostoilla olisi UAD-mallissa erityinen tehtävä. Niiden tehtävänä ei olisi johtaa Suomea, vaan **valvoa johtajia**.

Kuka tahansa kelpoisuusehdot täyttävä kansalainen voisi ilmoittautua halukkaaksi kansalaisneuvostoon. Koska osallistujia olisi todennäköisesti paljon, jäsenet voitaisiin valita arvalla. Neuvoston jäsenet vaihtuvat myös jatkuvan rotaation mukaisesti. Näin neuvostoihin ei muodostuisi uutta poliittista eliittiä.

Neuvostot kokoontuisivat määräajoin tarkastelemaan hallituksen toimintaa ja erityisen merkittäviä päätöksiä.

Niiden keskeinen kysymys olisi: **Onko päätös tehty UAD-mallin yhteisesti hyväksyttyjen arvojen, sääntöjen ja Suomen edun mukaisesti?**

Jos näin ei olisi, kansalaisneuvostolla voisi tarkasti määritellyissä tilanteissa olla veto- tai palautusoikeus, jolla asia lähetettäisiin takaisin käsiteltäväksi.

Tällainen valta pitäisi luonnollisesti määritellä perustuslaissa erittäin tarkasti, jotta myöskään kansalaisneuvostosta ei muodostuisi mielivaltaista vallankäyttäjää.

Suomen presidentti voisi toimia kansalaisneuvostojärjestelmän ylimpänä vastuuhenkilönä ja johtaa sen toimintaa, vaikka presidentti ei itse osallistuisi jokaiseen kokoukseen. Näin kansalaisten valvontajärjestelmällä olisi korkea institutionaalinen asema, mutta sen varsinainen voima tulisi tavallisilta suomalaisilta.

Kansalainen ei ole hallinnon asiakas – hän on osa hallintoa

UAD-mallissa kansalaisvaikuttamisen pitäisi muodostaa kokonainen ketju: **kansalainen havaitsee → ehdottaa → muut arvioivat → hallinto tutkii → kansalaiset kommentoivat → päätös tehdään → tuloksia seurataan.**

Tämä muuttaisi myös hallinnon ja kansalaisten välistä suhdetta. Hallitus ei olisi jossakin kansan yläpuolella oleva koneisto, joka kertoo kansalaisille, mitä seuraavaksi tapahtuu. Hallitus, kansanedustajat, asiantuntijat, yritykset, järjestöt ja kansalaiset muodostaisivat yhteisen järjestelmän, jonka tehtävänä olisi ratkaista Suomen ongelmia.

Kaikkia kansalaisten toiveita ei voida toteuttaa. Kaikki ehdotukset eivät ole hyviä. Joskus kaksi kansalaisryhmää haluaa täysin päinvastaisia asioita. Siksi UAD:ssakaan demokratia ei voi tarkoittaa sitä, että enemmistö saa aina automaattisesti tahtonsa läpi.

Sen pitää tarkoittaa, että **ihmisillä on todellinen mahdollisuus tulla kuulluiksi, ehdotukset tutkitaan rehellisesti ja päätökset perustellaan avoimesti.**

UAD-mallin tavoite olisi tehdä Suomesta maa, jossa kansalaiselta ei kysytä vain: **”Ketä äänestät?”** Vaan jatkuvasti myös: **”Mitä sinä tekisit paremmin?”**

Ja jos vastaus on hyvä, sitä ei jätetä pöytälaatikkoon vain siksi, ettei sen esittäjällä ole poliittista valtaa.

Hyvä idea voi tulla ministeriltä, maanviljelijältä, yrittäjältä, opiskelijalta, eläkeläiseltä tai joltain poliittiselta järjestöltä. Sen alkuperää tärkeämpää on se, toimiiko se.

”UAD:ssa kansalaisen vaikutusvalta ei pääty vaalipäivään – siitä se vasta alkaa.”